

Alqueva-dam maakt belofte waar

Brussels geld stimuleert akkerbouw in Portugal

Rondom de Tweede Kamerverkiezingen was er veel te doen over de rol van Europa en de vraag of het geld dat Nederland geeft, wel nuttig wordt besteed. In Zuid-Portugal laat de Portugese overheid zien dat het geen weggegooid geld is. Vooral de akkerbouw profiteert ervan.

Het gaat om veel geld in Zuid-Portugal. Om precies te zijn 2,5 miljard euro. En de helft daarvan sponsort Brussel. Maar het geld lijkt hier nuttig besteed. De Portugese overheid bouwt bij het dorpje Alqueva tegen de Spaanse grens aan de grootste stuwdam van Europa. Deze Alqueva-dam is eigenlijk een plattelandsontwikkelingsproject, werkgelegenheidsproject en een energiecentrale in een.

Prestigeproject

Voor de Portugese overheid is Alqueva dan ook een prestigeproject. Staatssecretaris

Jose Diogo Albuquerque van landbouw stelt dat de economie van zijn land veel te afhankelijk is geworden van toerisme. De landbouwproductie is daardoor de laatste decennia afgenomen, waardoor Portugal netto importerend is geworden voor voedsel. En dat is slecht voor de economische situatie en wordt nu dubbel zo hard gevoeld tijdens de crisis.

„In 2020 willen we dat omgedraaid hebben en weer netto exporterend zijn. Alqueva draagt daar fors aan bij, door hoogwaardigere teelten en een hogere productie. Maar we doen meer, zoals het stimuleren van jonge boeren om bedrijven over te nemen. In

Europa ligt het gemiddelde op 6 procent jonge boeren, maar hier op 2 procent. Dat zien we nu veranderen. Ook ligt er veel landbouwgrond ongebruikt, omdat sommige boeren denken dat je voor de Europese subsidies niet langer hoeft te werken. Dat besef is nu aan het veranderen“, stelt Albuquerque.

Water en elektriciteit

Door het aanleggen van de dam is er een groot waterreservoir ontstaan. De omvang is afgestemd op het overbruggen van drie droge jaren achter elkaar. In Zuid-Portugal is er voor

De stuwdam bij het dorpje Alqueva (links). Nieuw in Zuid-Portugal is de intensieve olijventeelt door de komst van het water (rechtsonder). Boeren gebruiken het water voor een deel van hun grond, zodat er een mix ontstaat van nieuwe teelten en het oude Montado-systeem (rechtsmidden).

de landbouw structureel van april tot en met september een watertekort. In de winter valt er over het algemeen genoeg om het waterreservoir weer aan te vullen. Voordat het water voor de landbouw wordt gebruikt, levert het eerst energie op. Samen met een kleinere dam, die enkele tientallen kilometers stroomafwaarts gelegen is, levert het 500 megawatt aan energie op. Dat is vergelijkbaar met een kleine kerncentrale en het maakt de Portugese overheid minder afhankelijk van olie. De beide dammen samen zijn goed voor een derde van de totale kosten. De rest, een slordige 1,7 miljard euro, zit in de aanleg van het waterleidingnetwerk voor irrigatie van de landbouw.

Druk- en druppelirrigatie

Het waterleidingnetwerk bestaat uit kanalen en pijpleidingen. In 2020 ligt er over een groot gebied verspreid 380 kilometer aan kanalen en 1.577 kilometer aan pijpleidingen, om 110.000 hectare landbouwgrond van water te voorzien. Op dit moment profiteert al 53.000 hectare landbouwgrond van het water en is 14.000 hectare in uitvoering. Boeren kunnen kiezen uit water met druk en zonder druk (druppelirrigatie). Daartussen zit een prijsverschil. Water zonder druk kost 5,5 cent per kuub en met druk 8 cent. Maar om boeren over de streep te trekken, betalen ze het eerste jaar dat ze water gebruiken maar 30 procent van de kosten. Daarna komt er ieder jaar tien procent bij.

Hogere opbrengsten

De kosten zijn tot nu toe geen belemmering om in te stappen. Directeur Carlos Silva: „Zonder water in de droge zomerperiode kunnen akkerbouwers in deze regio alleen maar tarwe telen. En de opbrengst ligt op een onrendabel niveau van gemiddeld 2.500 kilogram per hectare. Door de beschikbaarheid van water zien we nu al meer dan twintig verschillende teelten, zoals uien, tomaten, knoflook, mais, rijst en watermeloenen. De financiële omzet per

hectare stijgt daardoor gemiddeld met 1.800 euro.“ Daar moeten de kosten voor het watergebruik en de investeringen die telers zelf doen vanaf de aftappunten nog wel van af.

Boeren enthousiast

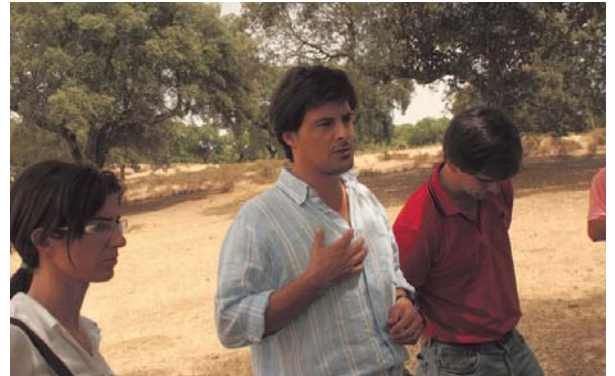
De boeren zelf zijn ook enthousiast. Antonio Vieira Lima, 36 jaar, teelt op 230 van zijn 450 hectare door de komst van het waterproject tegenwoordig korrelmais. „Voor de komst van Alqueva teelden we een matige kwaliteit tarwe tegen kostprijs. Nu halen we een opbrengst van 15 ton per hectare met korrelmais.“

Voor het beregenen gebruikt hij een Pivot-beregeningssysteem. Samen met de pijpen een investering van 100.000 euro, waarvoor hij 25 procent subsidie kreeg in het kader van algemene investeringen en 35 procent in het kader van de stimuleringsregeling voor jonge boeren. In de hoeken waar het water niet komt, staan zonnebloemen.

Antonio Silvestre Ferreira, 64 jaar en eigenaar van Vale da Rosa, teelt op 230 hectare kwalitatief hoogwaardige tafeldruiven. Die zijn ook in Nederland verkrijgbaar via Aartsenfruit in Breda. Ferreira breidde zijn bedrijf de afgelopen dertig jaar flink uit en deed dat zonder een extra watervoorziening. Voor 100 hectare heeft hij nu de beschikking over het water, waardoor hij meer zekerheid kan bieden in contracten met afnemers. „Onze omvang is zo groot, dat de financiële risico's voor een misoogst enorm zijn toegenomen. Het waterproject zorgt ervoor dat wij weer durven te dromen van nieuwe investeringen; misschien gaan we ons bedrijf de komende jaren wel verdubbelen.“

Extra werkgelegenheid

Met de letterlijke vergroening van Zuid-Portugal neemt de werkgelegenheid flink toe. En dat is in crisistijd mooi meegenomen. De staatssecretaris verwacht in 2020 structureel 20.000 arbeidsplaatsen te creëren. Door de komst van het meer krijgt bijvoorbeeld het

toerisme een flinke impuls. In de landbouw schat Albuquerque de toename op 8.000 arbeidsplaatsen. En een welvarender regio trekt ook andere bedrijvigheid aan.

Ook voor de armlastige Portugese overheid gaat het project de komende 25 jaar flink geld opleveren. De schatting ligt rond de 1 miljard euro aan extra inkomstenbelastingen. Daarnaast levert het inkomsten op uit energie en water. ■

Tegenstander van Alqueva

Het Alquevaproject wordt niet door iedere boer omarmd. Alfredo Cunhal Sendim zoekt zijn heil in het klassieke Zuid-Portugese landbouwsysteem: Montado. Het is eigenlijk het oude landbouwsysteem met lokale productie van groenten op plekken waar water voorhanden is en veeteelt in combinatie met kurkeiken op de drogere delen. Sinds 1990 is hij dat systeem gaan toepassen op zijn 1.900 hectare landbouwgrond, omdat hij vooral de werkloze vrouwen uit het dorp toekomstperspectief wilde bieden. Hij begon met tarwe, kurk en schapen. Van zijn andere teelten op biologische leest geschoeid merkte hij al snel

dat het te weinig opleverde of gewoonweg onverkoopt was. Vanaf het moment dat hij zijn producten zelf begon te verwerken tot eindproducten, ging het draaien. Nu werken er 18 vrouwen op zijn bedrijf en maken ze 300 verschillende producten en is hij eigenaar van een winkel in Lissabon. Over het irrigatieproject is hij duidelijk. „Irrigatie en het gebruik van kunstmest is een kortetermijnoplossing. Mijn systeem bewijst dat het ook op een duurzame manier kan. Het gaat om humusproductie in de grond en op die manier creëren wij ieder jaar meer productiecapaciteit. Water heb je alleen nodig om te drinken.“